

WALWAKE, SEISKE USUS,
OLGE KUI MEHED!

EESTI KIRIK

III. aastatäit
Nr. 40

Neljapäeval
7. oktoobril
1926 a.

Wäljaandja:
Eesti Ewangeel.-Luteri usu
Konfistoorium, Tallinnas

Toimetajad: prof. Dr. H. B. Rahamägi (peatoimetaja) ja õp.
A. Sommer. Wastutaw ja tegew toimetaja: õp. J. Aunwer.

„Eesti Kirik“ ilmub
igal neljapäeval

Toimetuse ja tallituse aadr.:
Eesti Konfistoorium,
Tallinn, Kiriku t. 8
Tegewa toim. aadress:
Jüri kirik,
Rae postilagentuur

Sisutord: Lõituse püha rõõmusest ja murest läbi elama Jumala juure. — A. Sternfeldt, Tallinna Jaani kog. õpetaja. — Mis wahe on „Waba Sinodi“ koguduse põhitirja ja normaal koguduste põhitirja wahel? G. Haller. — Tallinna praostkonna õpetajate awalik wastus. Tallinna praostkonna õpetajad. — Montclairi konverents 1926. E. P. D. — Maailma mereid. — Sõnumid kogudustest. — Ülewaade teistlasta selgutorrast. — Seda ja teist. — Kuulutused. —
Joonelalune: Meistri jalgade juures. Sadhu Sundar Singh'i kuulus. Eesti teelbe S. Kivi. (13. järg).

Sellimise hind:
Aastas postiga 250 mt. 225 mt.
1/2 „ 125 „ 115 „
1/4 „ 65 „ 60 „
„Altit number 5 mt.
Wäljamaale: aastas 425 mt.
Lätti ja Leedumaaale 325 mt.

Lõituse püha rõõmusest ja murest läbi elama Jumala juure.

„Alga Jeesus wõttis leiwad, tänas
ja andis jüngeritele... Joh. 6, 1—15.

Kes kord mõnest suuremast zoologia muuseumist läbi on sammunud ja waadelnud lugematuid loomade alates väikse putukaga ja lõppedes wägewa metsloomaga, see peab üllatudes tunnistama: imeline, mõõtmatu ja rikas on Sinu looduse riik, Sumal, wägew walitseja! Ja ometi suudetakse niisugustesse kohtadesse mahutada ainult tähtsuseta osa kõigist neist elawaist olemuist, kelle Sumal on loonud.

Kuid juurem peaks olema meie imestus mõeldes, et Sumal kogu selle kirjeldamatu ja mitmekelise elawa looduse igapäew toidab ja üles peab!

Kui Johanneese ewangeelium siin üheainsa Jeesuse imetegudest meie filmade ette maalib, ja paljud seda uskuda ei suuda, siis jutustab meile eluta ja elawa loodus igal sammul suuremast imest, kuidas Sumal kõiki toidab...

Ja inimene on ainult väike osake sellest suurest loodusest. Tema sätendam waim ja igatseja hing tõstavad teda looduse kuningaks ja ehivad walitseja krooniga, aga kõdunew ja närtsiw ihu, nälg ja janu tuletawad talle alati meele, et ta osa elawast loodusest. Alga üksi inimene tohib ütelda tänu armastuse ja heiduse Isale tema õnnistuse eest. Lõituse püha tänu on inimese kõige suurem eesõigus ja

kohus! See on inimese tunnusmärk, mis teda üle kogu elawa looduse tõstab ja ehib teda kuninga lapse õigusega.

Kas tuleb siis rõõmsa lapseliku tänuga oma lõituse Isanda ette, või kaebab rõõmusest kõrge male mure?

Peame awalikult tunnistama: palju on põhjusi olla murelik.

Tuleme raskest minewitust, wõitluse ja were jäljed ei ole veel kustunud paljuist kodudest ja südameist. Oleme afunikud maal ja linnas. Ja afujal on alati muresid... Wiimasel aastal on olnud kehwad lõituse aastad. Lõikus aga on meie majandusliku elu soon.

Siit woolawad mured ka linna rahwa keelele: Tööpuudus, elukallidus, korteri kriis, puudus ja mitmed hädad — kes saaks filmi pigistada kinni nende murede eest! Nad käiwad meile igale poole järele. Ja nõnda ei ole nii mõnelgi muud lõituse pühaks Sumala ette tunda kui mustade muredega täidetud süda...

Ra jüngerid seifid nõnda nõutult Eibeeria järwe ääres tühjas kohas wäsinud rahwahulga kestel, kui Jeesus neilt küsis: „Kust peame leiba ostma, et need süüa saawad?“

Nad nägid ainult wiis odraleiba ja tats kalakest. See oli nagu tilgate meres... õigusega ohtasid nad: „Mis on see nii paljudele!“

See oli tõsine ja suur usukatsumine. Sage-

dasti näitab meile püha kiri jüngerite usu nõrkust ja jõuetust rasketel filmapildudel. Kas oli see tormisel Tibeeria järvel ehk surma ja kannatuse põlvi siin tühjas kohas, kus midagi saada ei olnud — ikka näeme jälle nende juures kahtlust, usu puudust ja selle järele muret. . . Ja ometi oli Jeesus nende juures!

Koguni arusaadav on siis kui meie keskel on eeloleva talve lähenedes murelikke õhtamisi kasina lõikuse puhul: „Mis on see nii paljudele!“ Nii paljud elavad meist koguni kaugel Jeesusest ja eemal Jumala armastuse õnnistavast rikkusest ja küllusest. Tema juures ja siiski temast kaugel — see oli jüngerite, on veel suuremal määral meie usutraagika!

Lootuseta südamega vaatades nad ainult viit odra-leiba ja kaht kalakest. . . Usufilm ei näinud, et just nende pisukeste andide läbi Jumal neile oma isaliku armastuse rikkust tahtis üles näidata.

Kui oleks jüngeritel olnud leiba külluses, ei oleks nende filmad seda imet näha saanud, mis nüüd Jeesus neile tegi. Ehk oleks nad siis küll olnud mureta, aga selle mure varjul peituv suur rõõm — elav Jumal — oleks neist jäänud nägemata.

Jumala riigis on kitsastel aegadel ja väikestel asjadel sagedasti suured ülesanded.

Seda peab nägema! . . .

„Üks ustav hingekarjane on oma väikeses külas kuulnud ainult nurinat: et põld on vaene ja maa ei lanna vilja. „Kui teie ainult oma põllulapikese alumiist poolt vaatate, siis ei näe teie tõesti muud kui liiva, liiva ja kuiwanud maad. Waadake sagedamini ka ülemist poolt,“ ütles hingekarjane, „seal näete lahtist taevast täis Jumala õnnistust ja armastust!“ . . .

Minult elavust teeb meie filmad nii sügavaks ja selgeks, et meie ka kõige väiksemate andide õiget ja suurt väärtust õpime vaatama ja hindama.

Loomulik ja vilumata film ei oska Jumalariigi asjade väärtust hinnata. Siin jaame sagedasti selle lapse farnaseks, kes leidis mere ääres mängides hulga kalliskivi ja pilbus nad teiste kividega tagasi wette. Ta ei tunnud nende väärtust ja ei teadnud, et oli suure waranduse ära wisanud. . .

Waeleks jääb see, kes lõikuse pühal vaatab ainult neid piiratud tagawarast, millega ta eelolewale talwele wastu läheb ja ei näe elawat Jumalat, kõigi andide helbet jagajat. See wistab oma rikkuse kõrwale, nagu laps kalliskiwid. Kui meie tunneme, et kõik wõtame wastu tema isalikust armastuse rikkusest, siis on põhjatu wäärtus igal leiwapalukesel, igal tööpäewal, mil olid terve ja igal päikese kiirel, mis meie elu soojendab.

Lõikuse püha tahab meile feda õnnistuse Isa näidata ja meid kanda temale lähemale. Selles seisib Jeesuse imejoud ja wägi, Tema waatas Isa peale, wõttis leiwad ja tänas, kuigi neid oli wähe. Tema teadis, et Jumala õnnistus ja wägi on alati suurem, kui inimese loomulik arusaamine. Tema õnnistusest kaswab wälja ime: — kõik said toidetud ja jäi veel ülegi. . .

Kes tema õnnistusest olid osa saanud, need otsisid Jeesust. Siis otsis elu leiba. Alaliku elu õnnistus lõikuse pühal kandu ka meie hinge igatsust igawese elu leiwa järele. Amen.

U. Sternfeldt

Tallinna Jaani kog. õpetaja.

Mis wähe on „Baba Sinodi“ koguduste põhikirja ja normaal kog. põhikirja wahel?

(Eääne praostkonna õpetajate konverentsil, 22. sept. 1926 peetud kõne.)

Selle pealkirja all kirjutab praost Põld „Meie Kirikus“ (nr. 37): „Wõrrelbes mõlema põhikirja alusjooni, näeme esiteks, et W. S. kog. põhikiri tahab kindlalt ew. lutherlise kiriku usutunnistuskirjade alusel seista, kuna normaalpõhikirja uus waleõpetuse joon on sisse tunginud, mis kofku ei tõi puhta lutherlusega ja mis tunnistust annab nõnda nimet. kõrgekirikliku wõolu püüetest meie kirikus. Kiriku põhikiri näitab feda joont veel selgemalt.“

Teiseks paistab igale mõrdlejale kohe filma, et W. S. kog. põhikiri kogudused kõige demokraatlisemale alusele püüab seada ja kõik wõimu ja wiimased otsused koguduse enese kätte usaldab, mis ka wastab Jeesuse ja iseene se ristikoguduse seadustele. Normaalpõhikiri selle wastu püüab kogudusi walitsusse alla seada ja ülema wõimu kirikus keskmalitsuse kätte koondada.

Kolmandaks wiib W. S. kog. põhikiri riigi ja kiriku lahutuse põhimõtte täiesti läbi, kuna normaalpõhikirjas veel määrusi leidub, mis riigi ja kiriku juhtimist ühte tahawad siduda.“

Oma wäite, et normaalpõhikirja uus waleõpetuse joon olla sisse tunginud, põhjendab praost Põld kõigepealt sellega, et normaalpõhikiri usutunnistuskirjaku nii kindlaid piire ei tõmba oma koguduse ja teiste wahel kui W. S. põhikiri ja et ta on teinud kõftri ametikandjaks, kuna meie usutunnistuskirjad ainult ühte ametit tunnawad. „See amet on sõnakuulutamise amet ühes wõtmete meelewalla ametiga ja selle ameti kandjad on ordineeritud mehed.“ Siis kirjutab praost Põld edasi „kõrgekirikliku wõolu“ sisse tungimise kohta: „Sellest annab isearanis selget tunnistust meie uus üldkiriku põhikiri, mille järele piiskop teistkordse õnnistamise ehk ordinatsioonil osalitseks saab. seega siis isefuguse jumaliku ametiwõimu pärib, mida teistel kirikuõpetajail ei ole. Seda näitab aga ka kog. normaalpõhikirja § 20, milles õpetaja ametliku riietuse hulka on üles wõetud rinnal kantaw ameti rist. Niiwugust õpetaja ameti risti kasagil lutherlises maailmas

ei tunta, see on katoliku ja kõrge kiriku waimulikkude tundemärk."

Edasi näeb praost Põld usutunnistuskiriku wahet mõlema põhikirja wahel veel pihti, armulaua ja matmise talituste käsitamises. Selle juures mõistab ta nähtawasti normaalpõhikirja walesti, oletades, et see ristiinimese südant wabalt ei luba otstustada, kas ta armulauast tahab osa wõtta jne. Normaalpõhikirja § 6 ei tee armulauda ühiskuttele koguduse liikmetele funduslikuks, waid nõuab, et iga kogudus seda sakramenti tarwitaks. Sumala sõna ja sakramendid on ju ristikoguduse tundemärgid. Seepärast tuleb armulauda tingimata lugeda koguduse funduslikkude usuliste talituste hulka. Ristlikust matmisest ei räägi meie usutunnistuskirjad wist ainult sellepärast mitte, et keegi selle wana kristliku kombe wastu ei waielnud. Tarwitusel on ta ristikoguduses ikka olnud. Pihtis ei näe normaalpõhikirja mitte ainult armulaua ettevalmistamist, nagu praost Põld temale ette heidab, waid ütleb: „Pihti ülesanne on kogudust patutundmisele ja Sumala armu otsumisele wiia ja soowijatele pattude andekandmist kuulutada.“ Selgem oleks wabesti küll olnud, kui normaalpõhikirja pihti ja armulauda mitte ühes, waid kahes paragrahwis oleks käsitatud.

Rõige selgemini aga tuleb praost Põldi armates mõlema põhikirja usuline wahet nähtawale koguduse eesmärgi määramises. Eesmärgist ütleb W. S. kog. põhikiri (§ 4):

„Koguduse eesmärk on Sumala sõna kuulutamise ametit ülewal pidada, kodu- ning wälis misjonitööd edendada, oma liikmete usulist ning kõlblist elu kindlustada, koguduse laste kristliku kaswatusse eest

hoold kanda ja kõiki neid ülesandeid täita, mis Jeesus Kristus oma kogudusele paranduseks on jätnud.“

Ja normaalpõhikirja ütleb (§ 1):

„Koguduse eesmärgiks ja ülesandeks on Sumala sõna kuulutamine, koguduse ühise jumalateenistuse korraldamine, koguduse liikmete elawa usu ja armastuse arendamine, usuliste, kõlbliste, heategeliste, hariduslikkude ja kaswatuslikkude tarwiduste täitmine. Koguduse ülesandeks on ka Eesti Ewang. Lut. usu kiriku wälise ja sisemise elu ja kiriku ühtluse ülesehitamisel kaasa aidata ja kaasa töötada.“

Rõigetähtsama wahet näeb praost Põld siin selles, et normaalpõhikirja misjonist kui koguduse ülesandest üldse ei räägi. Kuid misjon ei ole minu arwates mitte ainult ühiku koguduse, waid terve kiriku ülesanne. Ta peab olema üks Eesti Ew. Lut. kiriku elu wäljendus. Selle elu ülesehitamisel kaasa aidata teeb normaalpõhikirja kogudusele ülesandeks, sellega ka misjonitööd tema ülesannete hulka lugedes, sest kiriku põhikirja (§ 2) ütleb selgesti: „E. E. L. kiriku eesmärgiks ja ülesandeks on... ka wälis- ja sisemisjoni- tööd edendada...“

Sellepoolest ei ole siis minu arwates mõlema põhikirja wahel suuremat wahet ühtegi, sest mõlemad teewad kogudustele misjonitöö kohuseks. Normaalpõhikirja nimetab koguduse eesimeseks ülesandeks Sumala sõna kuulutamist, ja iga Sumala sõna kuulutamine on ju püha misjonitöö.

Ulu poolest seisawad Waba Sinodi põhikirja ja normaalpõhikirja samal alusel. Kui normaalpõhikirja kõtrid ametikandjate hulka loeb, mida W. S. põhikirja ei tee, siis ei wõi ma selles ühtegi „usulist“ wahet näha. Sest tõepoolest on ju meie Ew. Lut. kirikus

Meistri jalgade juures.

(13. järg.)

Sumal aga annab oma lastele juba kannatamises rõõmu, ja nimelt tõstib rõõmu, mis kestab igawesti, ning rahu. Kannatamise juur on inimese loomuses, mis segadusse sattunud ja pahrpibi pöördub seisu- korras on, nagu keegi, kes külmal maal harjund elama, troopika palawust wälja ei kannata, ja ümberpöördukt. Ruumus ning külm ripuwad ära maatera mitmesugustest seisakutest päikese wastu. Nõnda loob inimene ise enesele oma waba tahte täidewiimisel olukorra kas Sumala poolt wõi wastu. Sumala käsud on inimeste õnneks ning terwiseks antud. Nende mittetäitmine peab waimlist haigust ja piina tooma. Sumal oleks seda wastandlikku seisutorda kaotada wõinud. Seda ei ole ta teinud. Ta on sellele teise parema kuu annud. Ma arwan, see wastandlik ning kurwastaw seisutord peaks inimesele näitama, et ta mitte ainult selle maailma jaoks pole loodud, waid et meie siin wõõrtil oleme (2 Kor. 5, 1, 2. 6.) ja end ette walmistame tõelise ning igawese kodumaa jaoks. Inimest hoitakse hädade jurme all ärkwel, et ta kaduma maailmaga koos ei hukkaks, sest meie süda unustab liig tergesti tõelikkuse. Elu hädade läbi hoitakse inime ühenbuses Loojaga ja nii tohib ta, pääfedes selle lähi- tuse eluaja waewast ning õnnetustest, minna igawesesse elusse, taewa rõõmu ning rahusse.

Kannatamine ja õnnetused näiwad meile küllalt kibedad, ja nagu mürk. Aga meie peaks ka seda meele

tuletama, et üsna sagedasti mürk paranduswahendiks mürgi wastu on. Sumal õnnistab väga sagedasti omatseid waimlise terwise ning jõuga selle läbi, et ta õnnetuste ja kannatuste kibedat ning mürgist paranduswahendit nende juures tarwitab. Niipea aga kui täieline terwis tulnud on, on ka lõpp kõigal kannatamisel, sest Sumalal ei ole häämeelt inimeste kannatustest (Rutul. 3, 31; 33). Tema ainuke eesmärk on nende igawene õnn. Mõnigi kord on maawarimise läbi wärskte meeallit kõrbend maast wälja woolanud, ning kõlbmatu maa wiljakandwaks saanud. Põrutuste ja kannatuste läbi hakkawad elawa wee jõed inimeses jooksma, ja selle asemel, et oma kannatuste üle ka- bada, peab ta kiitma ja tänama (Laul 119, 67; 71).

Wastundinud lapsel on wajalik kiskendama, et ta kopsud laieneks. Kui ta ei kiskenda, siis sumitakse teda selleks kergete löökidega. Seda teeb Sumal meie juures Oma truu armastuse löökide, waewa ja häda abil ning sunnib oma lapsi kiskendama, et nende palwekopsud laieneks ja palwehingamist wõimaldaks, mille läbi nad nut elu saawad, mis kestab igawesti.

Rist on päklikpuu wilja sarnane. Koor on kõlbmatu, aga tuum on maitsew ning kosutaw. Wäliselt ei ole ristil mingit kuu ega iludust, mida näha wõiks, aga kes teda dieti ära tunneb ja kannab, see leiab kareda koore all tuuma täis waimlist magusust ning rahu.

Kui meie Jõsland inimeseks sai ja raste risti inimeste päästmiseks Enesele wõttis, ei kannud ta seda mitte ainult kuus tundi enne surma, wõi oma kolmel ameti aastal, waid kogu eluaja, 33-e aasta kestel.

kõhriamet ikka olemas olnud ja on wist ka Waba Sinodi kogudustes olemas. Misparast ei peaks meie siis kõhreid mitte ametikandjateks hiiudma? Et neil seda ametit ei ole, millest usutunnistuskirjad räägivad ja mis ainult õpetajatel (ja piiskoppidel) on, seda näitab ka normaalspõhikiri selgesti — juba sellelabi, et kiriku ametipitsat ainult õpetajal tarwitada on (§ 21).

Piiskopi ametist ei räägi koguduste normaalspõhikiri üldse mitte, nii et temas selles suhtes ühtegi „waleõpetuse joont“ ei wõi olla. Selles suhtes wõib ainult rääkida wähest „Waba Sinodi“ ja üldkiriku põhikirja wahel.

Õpetajate rinnariisti kandmise wastu olefin wist minagi hääletanud, kui haigus mind ei oleks keelanud kirikupäewast osa wõtmast. Aga see ei ole minu arwates mitte usu, waid ainult riidetuse küsimus. „Waleõpetuse joont“ ei wõi ma sellesti normaalspõhikirja määruses näha. Minus usuline wahel W. S. kog. põhikirja ja normaal koguduspõhikirja wahel on minu arwates see, et W. S. põhikiri usutunnistuskult kitsamaid piire tõmbab oma koguduse ja teiste wahel kui normaalspõhikiri. Kuid selles suhtes seisab normaalspõhikiri täiesti meie Ew. Lut. kiriku usutunnistuskirjade alusel, kuna Waba Sinod kitsamaid piire püüab tõmmata, kui usutunnistuskirjad. Ta talub selles suhtes lahtisuliste seifukoha poole. Ta ei taha Ew. Lut. kirikus sallida kõiki õpetajaid, kes ew. Lut. usku omaks usuks tunnistawad, waid ainult neid, keda tema arwab tõesti usklikud olewat.

Muidugi on Ew. Lut. kiriku õigus ja kohus selle üle walmata, et need õpetajad, kes ew. Lut. usku tun-

nistawad, teda ka puhtasti kuulutatfid. Aga kes peab siin kohtumõistjaks olema.

Seele küsimuse otsustamisel awalub kõige tähtsam wahel Waba Sinodi ja normaalspõhikirja wahel. Praost Põld nimetab teda „korralduseliseks“ wahet ja ütleb: „W. S. kog. põhikirja järele on ülemaks otsuseandjaks koguduse elus kogudus ise, normaal põhikirja järele on seda keshwalitsus ja waimulik ülemkohus.“

Kas peab tõesti kogudus ise (siin räägitakse ju muidugi nähtawast, kohalikust kogudusest) ka õpetuse küsimustes ülemaks otsuseandjaks olema? Augsburgi usutunnistuse järele (Art. XXVIII) on see õpetajate ja piiskoppide amet õpetuse puhtuse üle walmata. Sellepärast ei ütle ka normaal põhikiri mitte, et kogudus õpetaja usuline juht on, waid § 17 ütleb: „Õpetaja on koguduse usuline ja waimline juht.“ See ei tähenda muidugi mitte, et kogudus pimedast peast peab wastu wõtma kõit, mis õpetaja ütleb, ja et tema üldse oma õpetajat juhtida ei tohi. Ka kogudus peab õpetuse puhtuse üle walmata ja usklikud koguduse liikmed wõiwad selle poolest oma õpetajale suureks abiks olla ja teda mõnegi efektsammu eest hoida. Aga kutsutud usuliseks juhiks jääb ikka õpetaja. Ja ülemaks otsuse andjaks ei ole selles suhtes mitte kohalik kogudus, kelle „tahte ja otsuste wäljendajaks eesfeisus“ on, waid terve Ew. Lut. usu kirik ja selle tahte ja otsuste wäljendajateks on tema poolt walitawad keshwalitsus (konfistorium) ja waimulik ülemkohus.

Praost Põldi arwates püüab W. S. kog. põhikiri kogudusi kõige demokraatlikumale alusele seada, kui tema „kõit wõimu ja wiimased otsused koguduse

Puhtustarmastaja inimene ei saa mõnda minutitki mustas, haiferas kohas wälja kannatada. Kes Sumalaga ühenduses seisab, ei taha wiibida patuga määritud rahwa hulgas. Sellepärast on ka mõned palweinimejed, kes patu omast südamest wälja ajawad, maailmale selja pöörnud ja üsfilasena kõrbes ning koobastes elanud. Mõttele järele, et inimene, kes pääsmist on leidnud, patu kibedust täies ulatuses tunneb, nii et tal raskeks läheb oma kaasinimestega koos elada. Mõned ei saagi ilalgi enam sellega toime. Kui walus wõis küll see risti Female, kes püha ja kõige pühaduse kaew on, olla, 33 aastat wahetpidamata patuste keshel ja nendega alalises ühenduses elada! See käib üle inimliku arusaamiswõime, seda täiesti mõista, ja ka inglid ihaldawad seda saladust naha (1 Peetr. 1, 12). Aga veel imelisem ja imesitavam on, et see imeline ja imestataw Armastus Ise lihaks sai patuste olemuste pärast ja rasket risti kandis, et nemad igawest elu pärida wõiks.

Issandal on osa omaste ristist ja kannatab ühes nendega (Ap. teg. r. 9, 4), ehk küll nemad loodud olemused ja Tema Looja on. Waim ja ihu on täiesti erinewad üksused, on aga siiski nõnda ühendatud, et nad üks on; kui üks wäite ihulige kannatab, tunneb waim otsukohe walu. Jeesus on oma jüngerite elu ja waim. Nemad on Tema ihu ja liikmed. Tema tunneb iga üksiku walu ja muretteh abi ning päästmist õigel ajal.

Tema ise oli tules (2. Moos. 3, 2. 6), ja kui ristitandja wõib Ta neid päästa, kes kurbuse tules püüratud on (Saana. 3, 25; 1. Peetr. 4, 12—13). Kes püha

Waimu tulega on ristitud ja uut elu saanud, nendele ei wõi midagi kahjuks tulla, sest nad leiawad Jeesuses warju ning kindlustust.

2.

Külma mõjul langewad lehed puudest, ja näib, nagu oleks puu furnud. Aga samuti kui kewadel uued lehed ja õied lahti puhkewad ning pärast wili ilmub, nõnda on lugu ka Jeesuse ristisurma ning ülestõusmisega ja kõikide ustawate ristitandjatega (2. Kor. 4, 8—11; 6, 4—10). Nad nõrkewad risti all ja on nagu furnud, aga neist puhkewad lõhnawad, ilusad õied ja igawese elu kallid wili, mis jääb igawesti.

Metsiku puu pookimise ja õilistamise juures kannatawad walu mõlemad, metsik ja ka õilne puu, selleks et mõru puu magusaks saaks ja õilist wilja kannaks. Et inimest mürgitatud ning rikunud elust waimuliku ja püha elu sisse poofida, selleks pidi Jeesus, ja peab ka iga usklik risti kandma, et sellest pärast magus wili wõrfsuks ja Sumala armastus ülistatud saaks.

Kui inimesed teid laimawad ja taga kiusawad, siis ärge imestage, sest maailm ei ole rahupait, waid sõjawäli. Issand ütleb: „Säda teile, kui inimesed teist hääda räägiwad.“ (Luut. 6, 26), sest sellest wõib järeldada, et teie olete nende kombes omanud ning käite nendega ühte teed. Maailma loomusele oleks koguni wõõras ja wastumeelt Sumala lapsi tunnustada ja neid kiita, sest walguse ning pimeduse wahel ei ole ühendust.

(Särgneb.)

Sadhu Sundar Singh'i kuulutus. Eesti keelde S. Kiwi.

enele kätte usaldab." Uga minu arvates on see palju demokraatlikum alus, kui normaalpõhikiri viimased otsused usaldab terve Ev. Lut. usu rahva kätte, kelle efitus meie maal kirikupäew on. Oma otsuste täidejaatmiseks valib kirikupäew konsistooriumi.

Praost Põld näeb viimaks veel vahet mõlema põhikirja vahel selles, et W. S. kog. põhikiri tema arvamise järele riigi ja kiriku lahutuse põhimõtte täiesti läbi viib, kuna normaalpõhikiri konsistooriumi tahab alal hoida. „Konsistoorium aga oli puht riikline asutus.“ Praost Põld ütleb dieti: Konsistoorium „oli“ riiklik asutus. Praegu ei ole ta seda enam, vaid see konsistoorium, kellest normaalpõhikiri räägib, on puht kiriklik asutus. Ta on kiriku peakoosoleku poolt valitud kiriku juhatus. Praost Põld ütleb: „Waba Sinodi kogudused kujutavad enesele kiriku tulevat keffkorraldust ette kui koguduste ühiste ülesannete teostajat ja usaldavad waltve täiesti Püha Waimu kätte.“ Selle viimase arvamisega petavad W. S. kogudused iseendib, sest nende põhikirja järele võib ju kogudus õpetajat ametist tagandada, kui ta waleõpetust kuulutab. Tähendab: wahe W. Sinodi ja normaalpõhikirja vahel ei seisa mitte selles, et esimene waltweameti Püha Waimu kätte, teine kiriku keffwalitsuse kätte usaldab, vaid ainult selles, et Waba Sinod waltweameti kandjaks konsistooriumi asemel üfsiku kohaliku koguduse täiskogu seab.

Praost Põld ise ütleb, et kiriku keffkorraldus koguduste ühiste ülesannete teostaja peab olema. Kas siis waltwamine õpetuse puhtuse üle ei kuulu koguduste ühiste ülesannete hulka?

See on iseenesest mõista, et konsistoorium ainult Püha Waimu juhatusel oma waltweameti dieti võib pidada. Koguduste ülesandeks olgu sinna ainult niisuguseid mehi walida, keda nad sellepoolet usaldavad, et nad endid alati Püha Waimu läbi lasewad juhatada.

Meie oleme nüüd näinud, mis wahe W. S. kog. põhikirja ja normaal põhikirja vahel on. Tulewa kirikupäewa otsustada jääb wist, kas W. Sinodi kogudused siiski Eesti Ev. Lut. Kiriku liitu wõiwad jääda.

Urgem wäsigem ära omale Püha Waimu palumast, kui meie kirikupäewale läheme ja seal nõu peame. Ainult Püha Waimu, Kristuse armastuse waimu juhatusel wõime digele otsusele jõuda.

Palugem, siis peab meile antama, sest Issand ütleb: „Kui müüd teie, kes te kurjad olete, märkate häid andeid anda oma lastele; kui palju enam annab taewane Isa püha Waimu neile, kes teda paluwad“ (Luuk. 11, 13).

G. Haller.

Tallinna praostkonna õpetajate awalik wastus

õpetaja Tallmeister'ile ta kirja peale:
„Tallinna õpetajate wande-
firi,“ waata „Waba Maa“ Nr. 218.

Teie olete meile oma kirjaga meie awaliku seletuse peale suurima üllatuse walmistanud, nimelt: Teie tahate ewang. Lut. usu kiriku jääda! Jääda: — kõigi oma wäidetega ja waadetega, mis ewang. Lut.

kirikule nii wõõrad on! Rõigi neist waadetest tekkivate järeldustega, mis Teid loomulikult ewang. Lut. kirikust lahutavad! Waatamata selle peale, et meie awaliku „seletuse“ peale esinete „kaebtusega“ kohtu!

Oh seda püha wiha! Oh seda püha talituswiisi!

Meie ei oleks seda uskunud, et küünetega võib kinni; pidada asjast, mis enne ainult naeruks, pillamiseks oli!

Teie tahate jääda! Meie arvasime, et nimelt tahate minna „tagurlaste“ ja „pimesajate“ jeltist, nagu Teie mõtteline ajakirjandus meid nimetab — Teie oma jälgedes tammudes. Seda rohkem üllatab meid Teie soow ewang. Lut. kiriku jääda. Kui veel midagi meie wahakordes selgitamata wõis olla, siis on Teie wiimane kirjutus täiesti selgeks teinud, et Teil enam aset ewang. Lut. kirikus ei wõi olla, — kui siin maa peal üldse veel mõtteosadus midagi maksab ja mõtteosadus inimesi ühendab. Kus mõtteosadust ei ole, seal on juba lahtu minud. Sellepärast olete Teie meist lahtunud ametiwend. Sellest digeid järeldusi teha on tõsiste, diglaste ja otseloheste inimeste kohus. Seda oleme meie teinud! Mitte Teie pärast. Mitte, et Teiega waielda. Waid et meie kogudused juba ammu selgust asja kohta nõudsid — mõeldes: et kas on meie õpetajad tõesti veel kristlased õndsa Martin Luteri mõttes, kelle nime järele nimetatud kristlikute ewangeelfete koguduste õpetajaks neid on ametisse walitud? Kas seisawad nad üldse veel Jeesuse Kristuse apostlite algkoguduste usu põhjal, kes uskus, et Jeesus Kristus on inimeste patu pärast pidanud surma minema ja on üles äratatud furnuist ja on üles läinud taewa...! Meie awaldasime oma seletuse koguduste pärast, kes küsisid: miks nad waitiwad, kui üks ehk paar neist on jootumaks teisele alusele nihkunud? Kas on sel „ühel“ ehk ometi digus, et neil „kõigil“ teistel on kahesugune raamatupidamine! Et nad kantslisti räägivad teist asja, kui nad ise usuvad? Meie ei wõinud waitida koguduste pärast — liiategi et oma kogudustega selsamal kindlal alusel seisame!

Kauaks wist olemegi oma seletusega jäänud. Ruid nüüd on asi selge. Meie kogudused ei tohi meie digluses enam kahelda! Uga Teile, meist lahtunud ametiwend, peame Teie kirja peale siiski lühidalt wastama ja nimelt:

1) meie enesete suhtes, et Teie ja teiste haawamised meil küll kurwad on kuulda, kuid et neid isiklikke haawamisi wähem tähtsaks peame, kui usulist lahtuminekut. Teie kirjutate meie kohta: olla „kuulmata jultumus“ Teid „Eesti ewang. lut. kiriku usu aluselt eraldunuks ja seega ka ewang. lut. kirikust lahtunuks“ tunnistada. Ruid meie ei saa midagi seal juures parata. Olete ise lahtunud. Ise walisite oma teed! Kui Teil seda tahtmist ja niisugust julgust oli, kust siis sellepärast meie „jultumus“ tuli! Sellest weel allpool!

Ja edasi ei soowita meie Teile mitte (nagu Teie meile etteheiteks kirjutate) „Jumala armu läbi walemata hakata“!!! waid meie soowitus Teile oleks: emba-kumba, kas tagasi pöörata endisele alusele — selle üle röömustaksime — ehk kui Teie ei saa oma südame tunnistuse sunnil tagasi pöörata, siis otsekoheks jääda (seda austaksime wäga) — kuid siis ka

oma teed minna! Meie teed lähewad siis lahku! Rahju! Uga kahju Teie pärast! Meie lahkumine on täiesti wabatahtlik, mõlemi-poolne, südametunnistuse junnil. Mis siis kirjutate „wägiwallast“ „wande-kirjast“ jne.?

Siis ütlete edasi meie kohta: need wõiwat ainult „in et u d o m a k a s u p ü ü d l i s e d p õ h j u s e d“ olla — millal? — kui asjale selgitust soowime? Teie mõtteosalised „Waba Maas“ panewad ühe oma kirjutuse pealkirjaks „Waielus raha pärast!“ Kuis olete ühte-teist leidnud arwates, et õpetajad kõik ainult „raha pärast“ teewad!! Kas Teie ei märka, et see süüdistus mõits Teie enda peale tagasi langeda? Kuid meie ütleme awalikult, et meie seda Teist ei usu. Urge uskuja Teie seda siis ka mitte meist. Selle läbi austate iseennast. Ja jätke arwamist, et „raha“ pärast õpetajad kõik teewad, ometi ristiusu ja kirikustastaste „wiimseks trumbiks“!! Jätke ka hooplemine, et „Teie ameti pidamise jooksul on Püha-Waimu kogudus 4000 hinge wõrra kaswanud on.“ Selle aja jooksul on näiteks Tallinna Kaarli kogudusel Teie nimetatud arwusi neljakordne arv lihtmeid juure tulnud. Eht kui Teie kord tahate uhkustada, siis ütlege ka wälja, et need juuretuliad on maalt kogudustest juure tulnud, kuna Tallinna linna kogudustest, kus Teie waateid tuntakse, on ainult m ö n e d k ü m n e d ja needki enamasti abiellumiste puhul, kui teine pool oli Püha-Waimu koguduse liige, Teie kogudusse üle läinud, wähemalt aga niisama palju selfamal põhjusel enesele on teise koguduse walinud ja Püha-Waimu kogudusest lahkunud.

Terwe see asjaolu ei oleks nimetamise väärt, kuid Teie opereerite niisuguste andmetega ajalehtede lugejate ees.

2) Teie enese suhtes. Murelisemaks teeb meid Teie enese suhtes asjaolu, et Teie oma waidetega ja oma usu põhjenduseks tulewikus, nagu näha, tahate toetuda teiste — olgugi kuulsuste — arwamistele usu asjus! Seda teete oma kirjas, kui nimetate Hermelinki, Söderblomi ja Gleditschi. Usu asjus toetuda teiste arwamistele eht põhjendustele, ei tee aga õnnelikuks. Ka mitte õndjaks. Teie ei wõi kord, kui Teilt Teie usu ja elu pärast aru päritakse, öelda: „Wabanda, Isa! Hermelink on nii õelnud eht õpetanud“ jne. Eht: „Söderblomist sain ma nii aru.“ Waid siis küsitakse: „Mis uskufid siis Sina? Sina ise? Kas Sul ei olnud endal südametunnistust ja wastutuse tunnet? Kas Sa ei tunnud seda, kes ütleb: Mina olen maailma walguš?“

Wabandage, lahkunud ametwend, enne toetufite rohkem oma enese aratundmistele. Wähemalt nii paistis meile. Parema tehke seda ka tulewikus. Ja küsige oma südametunnistusest nõu. Pealegi saage oma autoriteetlikkudest meestest ikka dieti aru. Mis puutub Rootsi peapiiskop N. Söderblomi waadetesse, seda Teie oma tegewuse kaitseks appi kutute, siis ei wõinud tema kõnest, mis ta tänawu augusti algul Helsingi Kirisil. Noortem. Ühingute üleilmisel konverentsil pidas, küll mitte seda järelda, et ta ristiusu kohta farnaseid waateid jagaks kui Teie. Ta ütles: et mõni aasta tagasi waieldi ägedalt pärispatu ja teiste dogmaatiliste õpetuste pärast. Nüüd ei mõtle ükski tõsine teoloog nende üle enam waielda ega dogmade wastu tormi jooksta. „Kui sa dogmasti koe ei saa aru siis wõta parem kübar aupakkikult peast ja mine mööda.“ Need on N. Söderblomi enese sõnad,

— Teie aga waidlete neitsist sünnimise üle testajalise ägedusega.

Teie wõlgnete ka weel meie põhjendust, kas Teie Hermelinkist dieti olete aru saanud. Meie teame waga hästi, mis wäljaspool Eesti ja „Protestantl. Ilma“ weel sünnib! Ometi ei kirjuta meie sellele kõigile mitte alandlikult alla, mis mujal räägitakse, kirjutatakse ja weelgi — usatakse! Et ka woolude esitajaid on, kes teistiti mõtlewad, kui ewang.-lut. kirikus usatakse, — heldesti — kellele see siis tundmata asi on?! Ega Teie seda siis üles leidnud pole?

Need samad wäljamaa ajakirjad, mis Teile käiwad, käiwad meile ka. Meie informatsiooni mõttes. Meie loeme neid ka, kuid seedime neid paremini ära kui Teie!

Imeline on ikka ilmas, et kes enese arwab kõige kriitilisema olewat, seda kõige wähem on! Teie teadus jätab Teid maha! Meie loeme teadust ühtlasi usu filmadega.

Näremärklusena tahaksime weel öelda, et Teie oma „mõtteosalisi sõpru“ meie ringkonnist wiist ilma asjata otstite. Sest mõlemist Teie kirjas ülesloetud ametiwendist ei kirjutatud üks neist (õp. Rubu) meie seletusele alla ainult wormilistest põhjustest, et enne peaks Konfistoorium asja lahendamata. Mõtteliselt ja sisuliselt ja usuliselt oli ta siis arwatavasti meiega ühel meele. Teine (õp. Eilart) jälle ütles, et ta üldse usuliste waieluste wastane on, kuid siiski Teie tegewust ja selle worme õigeks ei saawat pidada. Ta lootwat Teist weel „arenemist“ paremale poole. See seisukoht ei ole Teile austawam meie omast. — Teie aastates! Ennem põeti seda haigust üliõpilasena ülikooli ajal.

3) Koguduste ja usu elu suhtes. Meie loodame ikka weel, et Teie mõistate, et terwe meie kontrovers'i (wastolu) tähtsamaks osaks on see, mis „arwame Kristusest!“ Sellest ristiusu põhjapanewast ja tsentraalsest küsimusest ei saa meie lahti ja see lahutab meid, kes meie pühakirja põhjal seisame ja usuisa Luteri jälgedes oleme — Teist, kes Teie ewang. Lut. kiriku seisukohast selles küsimuses kindlasti olete lahku löönud. Küll on Teid Teie ilmalik ihuleht „Waba Maa“ ufukangelase Luteriga wõrrelnud. Et teie seiswat kui tamm tormis — üksi — „wäikeste paawstide“ wastul Teie oma kirjutuse pealkirjaks on ka: „Tallinna õpetajate wandekiri.“ Seega meie olewat Teid „wande alla pannud“. Kuidas siis? Muudugi: kui õpetaja Tallmeister midagi räägib eht kirjutab, siis selgitab ta maailma waateid, puhastab kirikut ebauusust ja püüab parandada ametiwendi!! Kui aga need omalt poolt oma arwamist awaldawad ja oma usu seisukohata kaitsewad, siis panewad nad oma wastupidiste arwamistega õp. Tallmeisteri „wande alla.“ Sest wiimane on ju eesõigustatud maailma walguštama!! Meie nõuame ainult selgust oma usu wahetordis! Meie ei lähe ka Konfistooriumi „kacama“, nagu Teie. Arwame aga: kes peab siis seletama kiriku asju, kui mitte koguduste poolt walitud ülem-instants? Tehtu Konfistoorium, mis tema asi on. Siiski: meie hoiatame omalt poolt oma kogudusi Teie seisukoha eest Kristuse isiku ja ta lunastuse töö tähtsuse mõttes. Seda teeme päris wabalt, ilma et selleks Konfistooriumilt nõu küsiksime, ja meie oma asjaks ei tawita Konfistooriumi abi! Meie peame oma kogudusi hoiatama, kui õiged õpetajad oma kogudustele tahame olla.

